

умовах воєнного стану є відносно ефективними, однак їх реалізація на практиці стикається з серйозними викликами. Для підвищення ефективності цих механізмів необхідно вдосконалювати механізми контролю за правомірністю обмеження прав під час воєнного стану, забезпечити безперервний доступ до правової допомоги та підвищити рівень цифровізації судових процесів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
4. Лівшун Л. Особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану. Літописець. 2024. №19. С. 165-169.
5. Михайленко В. Еволюція судової практики у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: запобіжні заходи. Юридична Газета online. 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/evolyuciyasudovoyi-praktiki-u-kriminalnomu-provazhenni-v-umovah-voennogostanu-zapobizhni-zahodi.html>.
6. Кудрявцев О. Кримінальне судочинство: трансформації воєнного часу. Юридична Газета online. 2023. № 31. С. 9-10.

Логвиненко Б. О.

професор кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ РОЗГОЛОШЕННЯ ЛІКАРСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Збільшення ролі інформаційних технологій у сучасному світі, цифровізація публічного управління та створення електронних реєстрів, створюють нові можливості для охорони здоров'я. Одночасно із цим сучасні технології створюють нові виклики для сфери охорони здоров'я та реалізації права на охорону здоров'я. Однією з поширених проблем у сфері охорони здоров'я залишається збереження лікарської таємниці як важлива складова медичної діяльності.

Слід зазначити, що саме по собі незаконне розголошення лікарської таємниці не лише порушує права пацієнта, а й може тягнути за собою інші тяжкі наслідки. Це підриває довіру до системи охорони здоров'я, її

електронних реєстрів і сервісів (Helsi, електронні кабінети), медичних і фармацевтичних працівників, ускладнює процеси лікування та може призвести до дискримінації осіб, які мають певні захворювання. З огляду на це, проблема незаконного розголошення лікарської таємниці та відповідальності за такі дії є важливим інструментом захисту права людини на охорону здоров'я.

Зауважимо, що визначення поняття лікарської таємниці не закріплене на законодавчому рівні. При цьому у статті 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801-ХІІ, вказано, що медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків. При використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта [1].

Фармацевтична онлайн-енциклопедія визначає лікарську таємницю як сукупність відомостей про хворобу (діагноз, методи лікування, прогноз та ін.), а також про сімейне та інтимне життя хворого, що стали відомими медичним і фармацевтичним працівникам у процесі лікування і не підлягають розголошенню. Кожен пацієнт має право на збереження особистої таємниці. Лікар, як і інші особи, які беруть участь у наданні медичної чи фармацевтичної допомоги, зобов'язані зберігати лікарську таємницю [2].

У науково-практичному коментарі до Закону України «Основи законодавства про охорону здоров'я» 2021 року нами наголошувалось на тому, що положення статті 40 Основ кореспондуються із статтями 39 «Обов'язок надання медичної інформації» та 39-1 «Право на таємницю про стан здоров'я» стосовно обов'язку надання медичної інформації та права на таємницю про стан здоров'я [3, с. 151].

Крім того, на офіційному сайті МОЗ України розміщено інформацію щодо даних, які становлять лікарську таємницю. Під визначення лікарської таємниці підпадають абсолютно усі аспекти, які стосуються здоров'я пацієнта: а) факт звернення людини до лікувального закладу за медичною допомогою; б) стан здоров'я людини; в) діагноз; г) обставини, що передували захворюванню або спровокували його; ґ) функціональні особливості організму; д) шкідливі звички; е) особливості психіки; є) майновий стан; ж) інші відомості, отримані при медичному обстеженні, зокрема інформація про сімейне, інтимне життя людини, а також про стан здоров'я родичів, близьких пацієнта [4].

Відповідно до статті 145 Кримінального кодексу України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ, умисне розголошення лікарської таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо

таке діяння спричинило тяжкі наслідки, карається штрафом від 1000 до 4000 н.м.д.г. або громадськими роботами на строк до 240 годин, або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років, або виправними роботами на строк до 2 років [5].

Важливо, що настання кримінальної відповідальності за розголошення лікарської таємниці має передбачати дві умови: умисний характер такого розголошення, а також настання тяжких наслідків.

У свою чергу, в кожному випадку потрібно зважати на можливість розголошення медичної інформації, на дотримання права пацієнта на інформацію про стан його здоров'я та відомості, що можуть відноситися до лікарської таємниці, або конфіденційної інформації.

Тут вельми цікавим є пріоритет публічного інтересу над приватним, що має вияв у можливості розголошення медичної інформації у певних випадках. Так, у прикінцевих та перехідних положеннях до ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.04.2020 № 555-IX, передбачено дозвіл обробки персональних даних без згоди особи, зокрема даних, що стосуються стану здоров'я, місця госпіталізації або самоізоляції, прізвища, імені, по батькові, дати народження, місця проживання, роботи (навчання), з метою протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), в порядку, визначеному в рішенні про встановлення карантину, за умови використання таких даних виключно з метою здійснення протиепідемічних заходів. Протягом 30 днів після закінчення періоду встановлення карантину такі дані підлягають знеособленню, а у разі неможливості – знищенню [6].

Про особливості судової практики Європейського суду з прав людини у таких справах зазначає В. Валах, наводячи найбільш цікаві з них: «Z. проти Фінляндії» від 25.10.1997; «M.S. проти Швеції» від 27.08.1997; «Полторацький проти України» від 29.04.2003; «Биржиковський проти Польщі» від 27.10.2006; «С. та Марпер проти Сполученого Королівства» від 04.12.2008; «Йільберг проти Швеції» від 03.04.2012; «Фон Ганновер проти Німеччини» від 07.02.2002; «Авілкіна та інші проти Російської Федерації» від 14.05.2013 [7].

Отже, в умовах триваючого в Україні воєнного стану, коли кількість пацієнтів серед військових та цивільних осіб має тенденцію до зростання, збереження лікарської таємниці набуває нової актуальності. Першочерговим завданням тут ми вважаємо створення чітких критеріїв та умов, які можуть передбачати розголошення такої інформації в інтересах національної безпеки, громадського здоров'я та здійснення протиепідемічних заходів.

Список використаних джерел:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
2. Лікарська таємниця. Фармацевтична енциклопедія (онлайн)

URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2075/likarska-tayemnicya>

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» / Борис Логвиненко. Київ: ВД «Дакор», 2021. 272 с.

4. Пацієнт має право: Що треба знати про право на медичну таємницю: URL: <https://moz.gov.ua/article/health/pacient-mae-pravo-scho-treba-znati-pro-pravo-na-medichnu-tayemnicju>

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

6. Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 13.04.2020 № 555-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-20#Text>

7. Валах В. Чи є судова практика стосовно порушення обов'язку збереження лікарської таємниці? Вища школа адвокатури НААУ від 24.08.2022 URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/chy-ye-sudova-praktyka-stosovno-porushennya-obov-yazku-zberezhennya-likarskoyi-tayemnytsi>

Лоскутов Т. О.

професор кафедри

кримінально-правових дисциплін

Криворізького навчально-наукового

інституту Донецького державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1. Введення на території України правового режиму воєнного стану обумовлює запровадження процесуальних норм, шляхом реалізації яких можуть бути виконані завдання кримінального провадження під час проведення воєнних дій.

2. Положення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) включають процесуальні приписи, що регламентують особливості здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Функціональним призначенням розділу IX-1 КПК України є якісне врегулювання досудового розслідування та судового провадження в обстановці воєнного стану.

3. Попри на необхідність забезпечення ефективного та справедливого кримінального судочинства під час воєнного стану, виконання бойових дій перешкоджає дотримання деяких процесуальних гарантій особи у досудовому кримінальному провадженні. Існування небезпеки під час проведення воєнних дій вимагає врегулювання тимчасової вимушеної заміни судового контролю на прокурорський нагляд за законністю деяких процесуальних дій та